

Novi davki v Italiji

Italijanski ministrski svet je na svoji seji dne 30. pret. m. odobril cel niz raznih zakonskih osnutkov in dekretov, med katerimi je tudi ukrep o uvedbi dveh novih davkov: rednega davka na imovino in splošnega dohodninskega davka. Nova davka sta bila po uradnem tolmačenju uvedena v svrhu kritja rednega primanjkljaja proračuna ter novih vojskih izdatkov, ki jih je povzročil mednarodni položaj.

Redni davek na imovino, ki bo stopil v veljavo s 1. julijem 1940, se nanaša na imovino fizičnih in pravnih oseb ter ustanov in družb katerekoli vrste. Podvržena mu bodo zemljišča, stavbe, investicije kapitalov v katerikoli obliki, industrijska, trgovska in poljedelska podjetja. Davek se bo odmerjal po njihovi čisti premoženjski vrednosti. Tozadevna uredba predvideva le redke izjeme. Tako so davka oproščena le nepridobitna imetja javnih ustanov, cerkve, ter znanstvene in umetniške zbirke v kolikor ne pridejo v poštev za trgovanje, dalje — v skladu z obveznostmi, ki jih je prevzela država z lateransko pogodbo — posestva Sv. stolice ter denarne investicije v državnih vrednostnih papirjih, hranilne vloge in vloge v tekočem računu, denar v gotovini, pohištevna oprema ter oblačila; istotako ne bodo obdavčeni s tem davkom kapitali, naloženi kot skladi za življenske aličasne rente, ali za razne oblike prisilne ali prostovoljne skrbstva, to pa radi tega, ker gre v tem primeru za glavnic, ki imajo često značaj dohodnine, že podvržene premoženjskemu davku. Davek bo znašal 0.30% čiste imovine. Vrednosti pod 10.000 lir niso obdavčljive.

Drugemu davku, to je splošnemu dohodninskemu davku so poleg denarnega dohodka, izviračega iz gospodarskih dejanj strogo trgovskega značaja, ki so sedaj podvržena davku na poslovni promet, podvrženi tudi dohodki v gotovini, ali v naravi, ki predstavljajo ustrežajočo protidajatev za izvršeno delo ali za najem nepremičnih, kakor tudi dohodki, izviračji od prodaj, ki jih zasebniki izvršijo napram trgovcem ali industrijcem in končno dohodki v zvezi s prodajo blaga na drobno. Ne smatrajo se pa kot obdavčljivi vir dohodka nekatere posebne vrste gospodarskih dejanj, kakor na primer denarne transakcije, kupoprodaja nepremičnin in podjetij, posest ali odstop kreditnih vrednic, bančni depoziti, otvoritve kreditov, plačila dolgov i. t. d. Davek je določen na znesek 2 lir za vsakih 100 lir dohodka, izviračjega iz posameznih gospodarskih dejanj, ki jih predvideva zakon. Novi davek nadomešča obstoječi davek na poslovni promet, ki je bil jako kompliciran; v njem je zapopadna kolkovina, ki je do sedaj veljala za račune, fakture, note in druge dokumente, ki se izstavljajo ob priliki plačila obdavčljivega dohodka.

DVE SMRTNI NESREČI

Gorica, septembra 1939. — Dne 23. septembra se je zgodila na Majnicah težka prometna nesreča, ki je zahtevala dvoje mladih življenj. Ker je bil lep dan, sta Gabriel Lukežičeva, uradnica v tiskarni Lukežič, in 14-letna Elvina Bresan iz Ločnika napravili kolesarski izlet do Zagraja. Nazaj grede pa ju je na Majnicah doletela nesreča. Avtomobil, ki je vozil z veliko hitrostjo iz Gorice, je obe podres na tla. Nesrečo je prav za prav povzročil voz poln koroze, ki je bil tistega usodnega trenutka pred njima in jima preprečil razgled po cesti. Obe sta zadobili tako težke poškodbe, da sta kmalu nato umrli.

DUHOVNIŠKE VESTI

Gorica, oktobra 1939. Alfonz Čuk iz Bilj, ki končuje višje bogoslovne študije v Rimu, je imenovan za glavnega prefekta v centralnem bogoslovnem sementišču v Gorici. Zorko Martinčič, dozdaj župni upravitelj na Srpenici pri Bovecu, je šel za vikarja na Trnovo pri Kobaridu. Sava Zor, kaplan v Bovecu, je nameščen kot župni upravitelj na Srpenici. Luka Anderwald gre za pomožnega kaplana v Kobaridu.

Preteklo soboto je bilo pri starem sv. Antonu v Trstu posvečenih v duhovnike pet klerikov. Med njimi je bil tudi Dominik Pipan iz Avberja.

NAZANITEV VINSKEGA PRIDELKA

Italijanski uradni list »Gazetta Ufficiale« z dne 1. oktobra je objavil ministrski dekret od 25. avgusta 1939, s katerim je bila uvedena naznanitev vinskega pridelka tozadevnim oblastem. Kakor smo o tem dekretu ob objavi že poročali, morajo vsi vinogradniki naznaniti, koliko vina so pridelali ter oddati državi 20 odstotkov pridelka, iz katerega poberejo alkohol, ki ga potem mešajo z benzinom. Dovoljena je oddaja tudi tropin in manj vrednih ter pokvarjenih vin. Vsak vinogradnik dobi ob oddaji potrdilo na katerem je navedena cena in vsebina oddanega blaga z odstotki alkohola.

ŠEMATIZAM SVEČENSTVA u porečko-puljskoj biskupiji

Nedavno je porečko-puljski ordinarijat izdao popis ovih dviju ujedinjenih biskupija. U njem su navedeni svi svećenici i župe u biskupiji. Navest ćemo ovdje svećenike, koji vrše administrativne i dušobrižničke funkcije.

Kao što je poznato na stolici Porečko-puljske biskupije već preko 25 godina sjedi biskup dr. Trifun Pederzoli. On ima 75 godina života, a 53 godine svećeničkog zvanja. Rodjen je u Kotoru u Dalmaciji pa je prema tome postao talijanski državljanin općijom. Budući da su dvije biskupije pod jednim biskupom to postoje i dva kaptola: porečki i puljski. Upravlja ju župama i orkvama po kaptolima ovako:

Kaptol Pula.

Na čelu puljskog kaptola je mitronosni prepozit, (prošt) kanonik Leonardo Pavan. Kaptol sačinjavaju osim njega još dekan Ivan Verla i tri kanonika: Dimitar Čurković, Anton Angeli i Luigi Battisti. K ovima dolaze još četiri počasna kanonika: Grgur Nider, Viktor Sestan, Jakov Cecinović i Ivan Majer.

U puljskoj biskupiji su tri vanjska kaptolska vikarijata: 1) u Puli kanonik Verla, 2) u Vodnjanu župnik Ivan Gaspard i 3) u Labinu župnik Silvio Zanoni. Župnik stolne crkve u Puli je kanonik dr. Antun Angeli, koji ima četiri kapelana: dra Feliksa Odorizzi, dra Pavla Marini, Domenika Deltona i Luziana Manzin. Oni su kateheti po puljskim školama. Nadstojnik Gospine crkve u Puli je kateheta Roman Bratus, bivši župnik iz gorčke nadbiskupije.

U vanjskom puljskom kaptolskom vikarijatu je 12 župa i to: Pula, Fažana, Galijana, Lohorika, Ližnjan, Medulin, Muntić, Pomer, Premantura, Šišan, Stinjan i Valtura. Regularnog definitivnog župnika imaju samo Galijana natpapa Ivana Pinesa; Medulin poč. kanonika Jakova Cecinovića; Premantura Viktora Heraka i Šišan Kamila Amonirati. Župa Valtura je provizorno povjerena penzioniranom župniku Antunu Gerolami, koji upravlja i župom u Muntiću. Fažana ima župeupravitelja Marija Zambiasa. Ližnjan penzioniranog svećenika Marka Degrassi. Pomer penzioniranog svećenika Tomu Franku. Stinjanom upravlja puljski svećenik, a Lohorikom župeupravitelj iz Marčane.

Vanjskom vodnjanskom kaptolskom vikarijatu pripada 6 župa i to: Vodnjan, Barban, Rakalj, Marčana, Mutvoran i Filipani i 5 kapelanija: Roverija (Juršići), Hrelji, Pornjan, Šajini i Kavan. Osim Vodnjana samo jedna župa ima definitivnog župnika i to nadžupa Mutvoran, gdje je župnikom natpapa Antun Pentecoste sa sjedištem u Krnici. U ostalim župama su župeupravitelji: u Barbanu Marijo Stifanić, u Raklju Grgur Berkan, u Marčani Antun Debeljuh, u Filipani penzioner Antun Ginić. Od kapelanija samo Roverija ima svog svećenika Vjekoslava Pellina, dok Hrelje opskrbljuje župeupravitelj iz Filipane, Pornjan i Šajine župeupravitelj iz Barbana, a Kavan upravitelj iz Mutvorana. Vanjski labinski vikarijat ima 7 župa: Labin, Sv. Nedjelja, Plomin, Sv. Lovreč, Sv. Lucija, Sv. Martin i župa novog rudarskog naseља Arsija, koja je ustanovljena pred 2 godine. Labin ima kolegijski kaptol sa dva kanonika: župnik Silvio Zanoni i Josip Chiavalon.

Osim Labina samo Arsija ima definitivnog župnika Umberta Pinesa. U ostalim su župama župeupravitelji: u Sv. Nedilji Antun Lazzari, u Plominu Odino Daminato u Sv. Luciji i Sv. Lovreču Lovre Bertagnolli i u Sv. Martinu Vladislav Premate.

Kaptol porečki.

Stolni kaptol porečki sačinjavaju: mitronosni prošt kanonik Antun Bronzin, ka-

nonik grof Agapito, kanonik Brandolise i kanonik Bartolomej Codemo. K ovim treba dodati počasne kanonike Juru Pelin i Josipa Martinolli, župnika u Vrsaru.

Crkveni diocezanski sud sačinjavaju: kanonici Bronzin, grof Agapito, Čurković, Battisti, Martinelli, Angeli, Nider, Sestan i Codemo; tužilac je kanonik Brandolise, a branitelj je kanonik Verla; tajnici i notar jesu svećenici Luigi Nardin, Petar Cleva, Domenik Delton i Felice Odorizzi. Upravitelj biskupske kancelarije je prošt Bronzin, arhivar kanonik grof Agapito, upravitelj crkvenih dobara kanonik Verla, kancelar svećenik Ivan Fabro.

Biskupija porečka ima 4 vanjska kaptolska vikarijata: Poreč, Rovinj, Kanfanar i Motovun. Vanjski porečki kaptolski vikarijat ima 10 župa: Poreč, Funtane, Sv. Lovreč Pazenatički, Geroldija, Baderna, Fuškulin, Zbandaji, Tar, Vrsar, Novavas. Kaptolski vikar je kanonik Brandolise, a župnik u Poreču kanonik Agapito. Nadstojnik crkve Majke Božje u Poreču je svećenik Franjo Sferko. U Funtanama je župnik Antun Crisma, u Sv. Lovreču Pazenatičkom župeupravitelj Eugen Bulešić, Geroldija je provizorno sjedinjena sa Sv. Lovrecom Pazenatičkim, u Baderni župeupravitelj Jakov Filipić, koji upravlja i sa Fuškulinom, u Zbandaji ima župnik Franjo Rocchi, u Taru župnik Agapito Miniussi, u Vrsaru župnik kanonik Josip Martinolli, u Novoj vasi Petar Basso.

Vanjski rovinjski kaptolski vikarijat sačinjavaju Rovinj i Bale. Kaptolski vikar je kanonik Cosimo. Rovinjska crkva ima vlastiti kolegijski kaptol koji osim kanonika Cosimo sačinjavaju kanonici Ivan Sterle, Viktor Borri i Stjepan Fortunato. Župnik u Balama je Angel Leonardelli.

Vanjski kanfanarski kaptolski vikar je župnik u Kanfanaru Marko Zelco, koji upravlja i kapelanijom u Baratu. U Rovinjskom Selu je župnik Angel Tarticchio, a u Svetičetima Ivan di Giusto (Zustović).

Vanjski motovunski kaptolski vikarijat je najveći u porečkoj biskupiji. Ima 13 župa i 2 kapelanije. Motovun ima svoj vlastiti kaptol, ali osim župnika kanonika Kvirina Ghersa druga dva kanonika su vakantna. Pod župu Motovun spadaju kapelanija Sv. Pankracij, gdje je kapelan Alfred Bottizer i Kaldir, gdje je kapelan Ivan Gallo. U ostalim župama jesu: u Vižnadi župnik Ivan Cecco, koji upravlja i sa Kaštelom, u Višnjaju župnik Mihovil Fachinelli, koji upravlja i sa Bačvom, u Novacima župeupravitelj Ivan Pavić, koji upravlja i sa Karobjom, u Sv. Ivanu od Šterne i u Montilju župeupravitelj Kazimir Pačić, u Labincima župeupravitelj Emil Zennaro, a u Rokotolama vrši dužnost župnik penzionirani kanonik Ivan Majer. Redovnici, časne sestre i klerici:

U Puli je 8 redovnika (svećenika i laika) Franjevaca mletačke provincije Sv. Antuna i 5 franjevaca mletačke provincije Sv. Franje. I jedni i drugi imaju sirotišta. U Rovinju je 8 franjevaca i 6 salezijanaca.

Časnih sestara je u Puli po bolnicama 89, u sirotištu, u skloništu i u ženskom institutu 12, u sirotištu 5, u Rovinju 11 za bolnicu i sirotište i 22 njemačke koldrice za bečki pomorski sanatorij, u Vodnjaju 6 u sirotištu i 3 u bolnici, konačno je 13 sestara u skloništu u Balama, Arsiji i Višnjaju. Ukupno časnih sestara 183.

U crkvi ratne mornarice u Puli služe 3 vojnička svećenika.

Ukupno brojno stanje svećenstva porečko-puljske biskupije iznaša 101 osobu.

Polaznika teologije imade 17, a u malom sjemeništu 50. Od 17 studenata teologije 5 ih je iz gradova, 11 iz istarskih sela i 1 iz okolice Zadra.

Sneg v Podbrdu

Gorica, oktobra 1939. — Ko je ob koncu septembra nastopila nagla sprememba vremena, je po gorah padal sneg. Iz Podbrda javljajo, da je snežna plast pokrila okolico in trg. V višjih legah in na obmejnih prehodih je bila plast debela 5 cm.

Pao s bicikla

Vodnjan — Ive Šarič, 16-godišnji mladič iz Vodnjana, vozio se je biciklom prema Balama. Ususret mu je išao neki teretni automobil, kome se je on htio ugnuti, pa je tom prigodom pao i dobio udarac u glavu. Prevezen je u puljsku bolnicu.

OTVORENA JE ŽIDOVSKA ŠKOLA NA RIJEČI

Rijeka. — U utorak 3 o. m. otvorena je na Kozali u smislu zakonske odredbe o židovima, posebna židovska škola. Djeca židovske rase, koja su dosad pohađala druge škole imaju u buduću posjećivati samo tu školu.

DROBIŽ

— Gorica. — Zaradi pomanjkanja dokazav so bili pred sodiščem oproščeni 51-letni Josip Vončina, 26-letni Rafael Vončina, 20-letni Cvetko Vončina in 19-letni Miroslav Vončina, vsi iz Lokavca. Osumili so jih, da so pokradli nekaj lesa Josipu Madonu.

— Gorica. — Rafael Kosmač iz Idrije je bil kaznovan na 7 mesecev zopora in 1000 lir den. kazni, ker je ogoljufal Ivano Mrakovo in Emiljo Glihovo za 100 lir. Rekel je, da ga je Ivan Jurajčić, mož Ivane, pooblastil naj prevzame denar od njegove žene, kar pa ni bilo res.

— Gorica. — V bolnišnico so pripeljali 38-letnega zidarja Alojza Sfiligoja, ki ga je zadela kap. Njegovo stanje je nevarno.

— Gorica. — 70-letni Alojz Orel iz Avberja pri Sezani je padel tako nesrečno z voza, da si je prebil celo in zlomil nekaj reber. Njegovo stanje je zelo nevarno.

— Idrija. — Gozdarski miličniki so aretirali 25-letnega Antona Štucina iz Nikove, ker je v gozdu odvrgetl gorečo žveplenko na tla, ko je prižgal cigareto, in je zaradi tega nastal požar, ki je poškodoval nekaj dreves.

— Općine. — Uprava tramvajske proge Općine—Trst bo odslej jemala kot prtljago tudi kolesa. Tako se je izpolnila davna želja vsek kolesarjev, ki posebno v nedeljah radi obiskujejo hraško planoto.

— Solkan. — Ker je najavil stečaj, a ni vodil trgovskih knjig, je bil kaznovan trgovec Marij Pregelj iz Renč na 6 mesecev zopora in plačilo sodnijskih stroškov ter odvzem koncesije za eno leto. Državni tožilec pa je predložil ustavitve tožbe, zaradi dobrega obtoženčevega vedenja.

— Staro Sedlo. — Karabinerji iščejo 18-letnega Josipa Di Lenarda iz Rezije, ki je skupno z očetom Antonom Di Lenardom, starim 60 let, ukradel iz združne mlekarne 60 kg surevega masla.

— Sv. Križ pri Trstu. — Pred trž. sodiščem je bil obsojen Virgilij Kosuta na 1 mesec zopora in 350 lir den. kazni, ker je hotel odnesti iz ladjedelnice v Tržiču nekaj bakra.

— Trst. — Umrli so: Negode Milan 53 let, Rožman Olga 61. Božič por. Perič Ida 32, Sosić Anton 87, Sosić Vincenc 66, Matulić Marija 84, Colja Marij 12.

— Trst. — S tramvaja je padla 23-letna Danila Mikolova iz Herpelj. Če ne bo komplikacij, bo ozdravela v 10 dneh.

— Trst. — Uradni list fašistične stranke »Foglio d'Ordini« vzpodbuja kmetovalce, naj redijo v večjem številu kunce. Kunčevno dlako morajo sedaj uvažati iz inozemstva za izdelovanje klobučevine.

— Trst. — Ker sta prodajala jestvine po višjih cenah, kakor je predpisano, so oblasti zaprele trgovini trgovcema Mariellu Francu in Ferlugu Rudolfu.

— Trst. — Uprava drž. železnice je uvedla za III. razred posebne spalne vagona. Za posteljo je treba doplačati 10 lir za progo do 500 km in 15 lir za preko 500 km.

IZ AMERIKE

— Buenos Aires. — Zrtev prometne nesreče je postal dne 1. avgusta naš rojak šofer Viktor Bordon, doma iz Marzig.

— Buenos Aires. — Anton Benčina išče svojega vaščana Franca Trošta, doma iz Cola nad Vipavo. Prišla sta skupaj v Argentino leta 1923. Zadnjič mu je pisal iz Alta Gracie v Cordob; leta 1928. Kdor bi kaj vedel o njem, naj soroči na uredništvo »Slovenskega lista« (Buenos Aires, Sarmiento 1320).

— Buenos Aires, Argentina. — V La Plati je 14. avgusta umrl po kratki bolezni Andrej Lipičar, v starosti 40 let. Doma je bil iz Kala pri Kanalu. Pokojni je živel 15 let v Argentini in je bil zaposlen kot bolniški stražnik na polikliniki v La Plati. Zapušča ženo, dva otroka, brata, sestro in več sorodnikov, v starem kraju pa očeta, dva brata in tri sestre.

— Cleveland. — Dne 22. junija je umrla Karolina Ušaj, stara 54 let in doma iz vasi Ravna pri Gorici. V Amerini, vse konzerve in 300 lir drobiža, dva sinova, v Jolietu eno sestro, v starem kraju pa brata in tri sestre.

— Cleveland. — Po triletni boleznii je preminul junija naš rojak Josip Brožič, po domače Zemanc, v starosti 53 let. Doma je bil iz Ilirske Bistrice na Notranjskem, odkoder je prišel v Ameriko pred 36 leti.

Berače lovijo

Trst, sept. 1939. — Mestni stražniki ki so zopet aretirali celo vrsto beračev, ki so nadlegovali potnike in pobirali ogorke cigaret. Aretirani so bili: 40-letni Ludvik Stradtman, 35-letni Herman Lazar, 18-letni Basilio Cavestro, 27-letni Sergij Skočir in 47-letni Alojz Stamoba.

Mogućnost ublaženja zabrane vožnje avtomobilom

Trst. — Budući da je potpunim uklanućem cirkuliranja privatnih automobila mnogo paralizirana potrebnost trgovačkog poslovanja poduzeti su kod vlasti koraci, da bi se ublažila ova mjera štednje pogonskog benzina i ulja. Trgovci mole da bi im se dozvolilo cirkuliranje automobila barem jedan dan u sedmici, kada bi mogli posvršavati najhitnije poslove. Izgleda da će vlada udovoljiti njihovoj molbi i dozvoliti im, da si svaki izabere jedan dan u sedmici, a odredit će i količinu benzina, koju će moći nabaviti.

MANJINSKI PROBLEMI

RIJEŠEN JE JEDAN TEŽAK MANJINSKI PROBLEM

Tiho i bez velike galame riješen je ovih dana jedan veliki manjinski problem, koji je kroz punih 20 godina tištio veliku jednu danas nažalost bivšu slavensku državu. Riješen je problem ukrajinske manjine u Poljskoj. To je rješenje nažalost Poljska platila glavom. U času, kad je izgledalo da će se ukrajinska manjina iz Poljske, koja broji oko 7 milijuna duša naći u velikoj Njemačkoj i tako umjesto oslobodjenja promijeniti samo gospodara, umiješala se u zadnji čas Sovjetska Rusija, koja je pokazala da se uza svu svoju internacionalnost i te kako zanima za sudbinu i budućnost ukrajinskog i bjeloruskog stanovništva. Moskvska »Pravda«, službena agencija »Tass« i konačno ruski komesar za vanjske poslove Molotov izjavili su da Rusija svojih manjina u Poljskoj ne misli napustiti, pa je nakon toga uslijedila odmah i njezina vojnička intervencija, koja je završila tako, da su danas konačno svi Bjelorusi i svi Ukrajinci na okupu u jednoj državi, u Rusiji.

Neposredno pred samom intervencijom Rusije moskovski su se listovi neobičnom žestinom oborili na postupak poljskih vlasti s ukrajinskom i bjeloruskom narodnom manjinom. Vodeći moskovski organ »Pravda« glavne razloge poljske katastrofe vidi u njezinoj pogriješnoj manjinskoj politici, koja je izgrađena na ugnjetavanju i lišavanju prava manjina, a da se pri tom nije uzimalo u obzir činjenicu da preko 40 posto stanovništva u poljskoj Ukrajini nisu Poljaci. Sedam milijuna Ukrajinaca i tri milijuna Bjelorusa u Poljskoj, koji su se kroz posljednjih 20 godina udiviljeni vrijednom ustrajnošću borili za svoja prava, dočekali su, iako krajnji nacionaliste, Sovjetsku Rusiju kao svoju osloboditeljicu. Pučanstvo u Lvovu pozdravilo je oduševljeno rusku vojsku. Jer ma kakav bio režim u Rusiji, poljski su Ukrajinci znali da tamo iza poljske granice živi 32 milijuna njihove braće i oni su već po zovu krvi težili za tim da budu s njima sjedinjeni. Isti je slučaj i sa Bjelorusima.

Od bjeloruskog naroda je na poljskom teritoriju živjela grana, koja je brojila dva do tri milijuna duša. Ostali Bjelorusi su nastanjeni u Sovjetskoj Saveznoj Bjeloruskoj Republici (glavni grad Minsk). Tamo ih je oko pet i po milijuna. Ono što se u toku posljednja dva decenija čulo o bjeloruskom seoskom stanovništvu, nastanjenom u sjeveroistočnom dijelu Poljske, predstavljalo je strašnu optužbu protiv Varšave. Udaljen od svijlu obavještajnih centrala svijeta i od njihovih izvjestitelja tamo je živio narod, koji se stalno borio protiv svog ugnjetanja i o kojem je u ostali Evropu prodrila vijest samo onda, kad su po zlu čuvene kaznene ekspedicije Poljaka imale veći broj ljudskih žrtava nego običan sitan dnevni rat.

Kao Ukrajinci tako su i Bjelorusi zahtijevali obrazovanje kulturne samouprave i uvajanje bjeloruskog jezika pri službenim pretresima pred uređima i sudovima, dalje imenovanje bjeloruske proste i ostala osnovna prava narodnih manjina.

Godine 1923 je bjeloruski poslanik

Taraškjević zahtijevao u poljskom Sejmu, da se preduzmu oficijelne mjere protiv poljske kolonizacije u Bijeloj Rusiji i protiv naseljavanja poljskih legionara u bjeloruskim krajevima. Taraškjević je dalje zahtijevao sprovođenje agrarne reforme u korist sitnih zemljoradnika.

Godine 1921 je bjelorusko stanovništvo imalo 514 osnovnih škola. Ali 1926 godine su postojale već samo tri osnovne škole za bjelorusku djecu. U Ukrajini i Bijeloj Rusiji u Poljskoj su na dnevnom redu bili požari naselja, koja su zapalili pobunjeni seljaci. Kad se najzad oko 20.000 naoružanih Bjelorusa pobunilo protiv varšavske vlade, Varšava je uhapsila oko 80 bjeloruskih vođa iz političkog, privrednog i kulturnog života, većinom članove stranke Hromada. Poslije monstruoznog procesa u Vilnu rad te stranke je zabranjen i prvaci narodne grupe su od tog vremena trunuli u poljskim zatvorima.

Trnoviti put Ukrajinaca je bio sličan. Kao i kod bjeloruskog naroda se poljska granica povlačila preko ukrajinskog teritorija. Od 45 milijuna Ukrajinaca žive oko 32 milijuna u SSSR. Oko 7 milijuna Ukrajinaca je pripalo Poljskoj kad je 1923 godine konferencija ambasadora te krajeve dodijelila Poljskoj pod uslovom, da će ukrajinskim gorštacima iz lavovske, tarnopoljske i stanislavovske vojvodine, kao i Polesi i Volinja obrazovati autonomnu državu. Ukrajinci su se sve dosada uzalud za to borili.

Kičmu ukrajinskog narodnog elementa predstavljale su zadružne organizacije, koje su obuhvaćale oko 600.000 poduzeća. I tu se poljski pritisk ispoljavao kako na kulturnom tako i na privrednom polju. I tu je unutar državnog teritorija nikao front pasivne rezistencije, koji se oslanjao na ilegalne organizacije i s vremena na vrijeme su izbili plameni borbene aktivnosti. Sedam milijuna Ukrajinaca je mrzilo Poljake.

Tragedija Poljske je i opet jednom dokazala, da se problem narodnih manjina nikada ne može riješiti nasilnim mjerama. Prije ili kasnije svako se takvo nasilje ljuto osvećuje. To ne znači da je problem Ukrajinaca sada konačno riješen. Rješen je samo problem njihove manjine u Poljskoj, i danas su se našli svi Ukrajinci na okupu u jednoj državi. Oni se međutim smatraju posebnim narodom, ruskom narodu veoma bliskom, no ne istim. Ako oni u okviru današnje Rusije nadju zadovoljenje svojih kulturnih i nacionalnih stremjenja, oni će kao manjina prestati postojati. Ne nadju li toga činit će oni i u Rusiji jedan težak manjinski problem, koji će se kad tad morati početi rješavati.

Veliki jedan i teški manjinski problem — problem 7 milijuna Ukrajinaca i 3 i pol milijuna Bjelorusa u Poljskoj poljskom je tragedijom dakle riješen.

Tom tragedijom međutim iskršen je drugi problem — problem poljske manjine u Njemačkoj odnosno u Rusiji, ali o tom ovdje za sada ne može biti riječ, dok ne vidimo konačno uređenje karte nove Evrope i poljske države u njoj.

HRVATSKE ŠKOLE U GRADIŠĆU

»Hrvatske novine« glasilo gradišćanskih Hrvata, koje izlaze u Beču donose članak »Pred početkom škole« iz kog razabiremo da su Hrvati u Ostmarku u tom sričnom stališu, da imaju dovoljan broj hrvatskih učiteljev i učiteljica, s čim se ne može pohvaliti svaka narodna manjina...

»Hrvatske novine« pišu: »Naša najveća želja je da bi naše hrvatske škole i u buduće tako vjerno ispunjavale svoju zadaću, kako su to činile i u prošlosti. Da bi odgajale povjerenu im djecu u poslušnosti prema domovini i ljubavi prema svom narodu.

No da bi naše škole mogle zaista savršeno ispuniti svoju odgovornu i naučnu dužnost, potrebno je da se s druge strane čuva ona tradicija u poučavanju,

koja se je tokom zadnjih desetljeća pokazala tako uspješnom, naime da se u hrvatskim selima podučava u hrvatskom materinjem jeziku.

Mi smo ovo naše prirodno stanovište toliko puta opravdali i raznim dokazima poduprli, da nam se čini suvišnim i danas još o tome raspravljati.

Činjenica je, — a to mi s priznanjem i zahvalnošću bilježimo — da nam je školska oblast Velike

Njemačke ostavila hrvatski nastavni jezik nepromijenjen.

A kad ga ona priznaje i poštuje nitko osim nje i roditelja nema pravo da ga promijeni. Najmanje pak ima pravo pojedini učitelj da mijenja nastavni jezik svoje škole. Ovo podvlačimo sada na početku školske godine s osobitim naglaskom — pišu »Hrvatske novine«.

Naravno je opet — kažu dalje iste novine — da kad je u našim školama nastavni jezik hrvatski, da spadaju tamo i hrvatski učitelji. To možemo tim lakše

reći, jer smo mi Hrvati u Ostmarku u tom sretnom položaju, da imamo dovoljan broj hrvatskih učitelja i učiteljica, čime se ne može pohvaliti svaka narodna manjina.

Članak završava ovim riječima: »Sve u svemu: mi se nadamo, da će i u buduće biti našim manjinskim školama priznata i zajamčena sva ona prava, koja su prema pedagoškim principima, našim kulturnim interesima i stopostotnom uspjehu naših škola potrebna. A naši učitelji neka i opet uzmu na svoja leđa breme teške dužnosti s namjerom da učine sve što od njih traže domovini i narodu.

Kako vidimo školske su prilike u Gradišću (Burgenlandu) povoljne. Tamošnja hrvatska manjina ima i svoje škole i svoje učitelje, a izuzev pojedince, prema pisanju »Hrvatskih novina«, izgleda da im njemačke vlasti ne prave nikakvih neprilika. Razlog je u tome, što Gradišćanski Hrvati ne leže uz granicu, nego su tek mali otocić usred njemačkog mora, koji nije njemačkoj ekspanziji nimalo opasan.

BLAŽI REŽIM V BESARABIJI

Romunska vlada je te dni izdala dekret, s katerim je bil ukrajinski jezik zopet delno uveden u ljudske škole v Besarabiji. V vseh šolah so s 1. oktobrom uvedli 2 uri ukrajinsčine in 2 uri verouka v ukrajinskem jeziku na teden. Vlada se je morala odločiti na to v vsej naglici zaradi pritiska zunanjih dogodkov. Romunija je vseh 20 let odkar ima Besarabijo, vzdrževala v njej režim, ki ni niti najmanj spoštoval narodnostnega načela. V romunskih političnih krogih so šele sedaj prišli do spoznanja, da to ni bilo modro in so pričeli naglo popuščati.

VODJA HRVATSKIH NIJEMACA

»Deutsche Nachrichten«, glasilo Nijemaca u dravskoj banovini, koji izlazi u Zagrebu, javlja, da je Branimir Altgayer, župni vođa u Osijeku, imenovan od novog pročelnika »Kulturbunda« vođjom Nijemaca u Hrvatskoj. Prema tom saopćenju ima Altgayer zastupati interese »Kulturbunda« prema vlastima u Banovini Hrvatskoj, kao i druge interese Nijemstva, koje živi na tom području. Te novine upozoravaju sve Nijemce, da se u svim važnim pitanjima, koja se odnose na narodnosnu skupinu u Banovini Hrvatskoj obrate na Altgayera.

Branimir Altgayer posjetio je tajnika Hrvatske seljačke stranke ing. Košutića te mu je iznio pojedina pitanja, koja zanimaju i tangiraju hrvatske Nijemce, da bi u lojalnoj i pozitivnoj suradnji pripomogli gospodarskom i kulturnom napretku Hrvatske.

NJEMAČKI UČITELJI U JUGOSLAVIJI PRIJE I SADA

U glavnom organu njemačkog Kulturbunda »Deutsches Volksblatt« piše jedan učiteljski članak o orijentaciji njemačkih učitelja u Jugoslaviji. U njemu iznaša razliku nacionalne svijesti njemačkih učitelja pod prijašnjom mađžarskom i sadašnjom jugoslavskom upravom. Pisac veli doslovno:

»Kad je naša narodna grupa poslije svjetskog rata pripojena našoj sadašnjoj domovini Jugoslaviji, bili su njeni ondašnji učitelji — sa rijetkim izuzecima — sve drugo nego nacionalni, t. j. njemački orijentirani. Ma da su bili njemačke krvi, osjećali su mađžarski. O njemačkom narodnosnom mišljenju nije bilo ni traga. Baš učitelji sačinjavali su, kao što je poznato, proslavljenu četuju janjičara koja se bezuslovno stavila u službu mađžarizacije i koja je na tom području postigla značajne uspjehe na štetu naše narodne grupe.«

Pisac zatim konstatira kako su 1934 g. prvi njemački djaci svršili njemačku učiteljsku školu u Novom Vrbsu i kako su oni postali »narodnosno njemački učitelji« ne samo po imenu, krvi, i diplomu već i po »mišljenju«. Izlaganje Deutsches Volksblatta sadrži posredno priznanje da su tek stvaranjem Jugoslavije ovdlašnji Nijemci postigli u kulturnom pogledu veliki napredak.

SPORAZUM S NJEMAČKOM MANJINOM U RUMUNJSKOJ

Između rumunjske vlade i njemačke manjine u Rumunjskoj došlo je do potpunog sporazuma, što se svakako ima pripisati sadanjem položaju, barem što se tiče brzine sporazuma i zadovoljenja zahtjeva njemačkih manjina.

KAKO JE POLJSKA PODIJELJENA

Poslije podjele Poljske listovi konstatiraju, da njemački dio obuhvaća 185.000 kv. km, a ruski 204.000 kv. km. U njemačkom dijelu ima 19—20 milijuna stanovnika, a na ruskom 15—16 milijuna. Do sada je Reich imao 11 milijuna slavenskih manjina, a sada dobiva 18 milijuna Poljaka, tako da cijela slavenska manjina iznosi 29 milijuna odnosno 28,6 posto.

Postupak sa strancima pozvanim pod oružje

Trst. — Ministarstvo korporacija da je razjašnjenje da strani državljani, koji su radi sadašnjeg ratnog stanja pozvani pod oružje u svoju državu, a uposljeni u bilo kakvom poduzeću u Italiji imaju se smatrati kao otpušteni iz posla pa im poslodavci imaju isplatiti sve što je zakonom predviđeno otpuštenim namještenicima.

ZADNJI SEZNAM PADLIH V ŠPANIJI

Italijanski listi so te dni prinesli zadnji seznam padlih italijanskih vojaka v španski državljanski vojni, ki je končala že ob začetku tega leta. Seznam obsega 53 imen.

BOLGARSKA ŠTEVILKA »MISLI IN DELA«

Izšla je dvojna številka znane ljubljanske revije »Misli in dela« za avgust in september. V glavnem je posvečena Bolgariji. Uvodno besedo »Realna slovanska politika« je napisal dr. Branko Vrčon, ki je prevzel uredništvo tega zvezka. Asistent geografskega instituta ljubljanske univerze dr. Svetozar Plesić je v razpravi »Iz današnje Dobrudže« orisal značaj in prebivalstvo ozemlja, h kateremu je sedaj usmerjena glavna zunanje — politična aspiracija Bolgarske, podpredsednik Slavjanskega društva v Sofiji profesor Nikolaj Stanev pa je podal jasen zgodovinski pregled o problemu »Bolgarija in Dobrudža«. Kulturni urednik ljubljanskega »Jutra« je pod naslovom »Bolgarski kulturni stiki« na kratko orisal vpliv tujih kultur na bolgarsko. G. Branimir Haberle iz Zagreba je prispeval obširno razpravo »Današnje socijalno zakonodavstvo v Bugarskoj«. V »Obzorniku« sta med drugim gradivom še poročilo o Slavjansker društvu v Sofiji in Bučarjev pregled »Čitalnicah in ljudski prosveti v Bolgariji«. Celotna številka je znoten doprinos k medsebojnemu spoznavanju in k poglobitvi prijateljstva med nami in Bolgari.

VANJSKO POLITICKI PREGLED

LLOYD GEORGE KRITIZIRA VLADU RADI NAPUŠTANJA POLJSKE

Povodom sloma Poljske bivši engleski pretsjednjk vlade za vrijeme svjetskog rata Lloyd George napisao je članak u kojem oštro kritizira englesku vladu radi napuštanja Poljske u njezinoj borbi s daleko nadmoćnijim neprijateljem. Lloyd George kaže, da se ne može razumjeti, zašto Engleska i Francuska nisu poslale Poljskoj veći broj aviona, koje je ona očekivala pa izgleda da je to učinjeno najviše zbog nepoznavanja prilika u samoj Poljskoj. Osim toga Lloyd George kaže, da je engleska i francuska avijacija mogla Poljskoj pružiti indirektnu pomoć na taj način, što su engleski i francuski avioni mogli već u prvi čas snažno bombardirati velike industrijske centre Njemačke u kojima se izraduje ratni materijal. To bi bilo prisililo njemačku komandu da odvoji znatne snage svoje avijacije s istočnog fronta na zapad, a poznato je, da je upravo njemačka avijacija imala presudnu ulogu u slomu poljske vojske, koja bi se bila uspješnije branila i uspješnije upotrebila svoju avijaciju da su joj Engleska i Francuska priskočile u pomoć bar na ovaj način.

SPORAZUM O DRŽAVLJANSTVU U MEMELU

Između Njemačke i Litve postignut je sporazum o državljanstvu stanovnika, koji se nalaze na području Memela nedavno pripojenog opet Njemačkoj. Stanovnici, koji su se tu nalazili prije 1923 godine, kada je memelsko područje pripalo Litvi, smatraju se kao njemački državljani, dok se kasniji došljaci smatraju litavski državljani. U specijalnim slučajevima predviđa pravo da pojedinci optiraju za Njemačku ili Litvu.

Odnosaji izmedju Grčke i Italije

Na početku evropskog komešanja pogotovo nakon ulaska talijanske vojske u Albaniju izgledalo je da su odnosaji medju Grčkom i Italijom veoma napeti. Grčka se je bila požurila da si osigura englesku pomoć pa joj je ova i zagarantirala granice. U posljednje je vrijeme ta napetost popustila, pa su talijanska i grčka vlada izdale zajedničko saopćenje, u kom konstatiraju, da se odnosi medju njima razvijaju u duhu iskrenog prijateljstva i potpunog međunarodnog povjerenja. Da nema prema Grčkoj nikakvih agresivnih namjera dokazuje Italija time što povlači čete s grčko-albanske granice iste mjere poduzima i grčka vlada.

ITALIJA JE PROIZVELA 9 MILIJUNA KVINTALA RIZE

Rim. — Kako javlja »Giornale di agricoltura« proizvedeno je ove godine u Italiji 9 milijuna kvintala rize.

BENZINSKI BONOV I U ITALIJI

Počevši od 1. listopada uvedeni su u Italiji novi bonovi za kupovanje benzina. Bonovi su crvene i zelene boje. Stari bonovi, na temelju kojih se je do sada dobivao benzin izgubili su svoju vrijednost.

Italija povlači svoje čete iz Dodekaneza

Kad je nastupilo zaoštrenje odnosa medju evropskim državama, a Turska je sklopila savez s Engleskom, poslala je Italija svoje čete na Dodekanez, koji leži nasuprot turske obale. Kako su se međutim međunarodne prilike nenadano mijenjale, pogotovo kad su ruske čete umarširale u Poljsku revidirala je Turska svoje stanovište prema državama osi Rim—Berlin. Zato je sada Italija počela povlačiti svoje čete sa dodekaneškog otočja, htijući time dokazati, kako joj sa strane Turske ne prijete nikakva opasnost.

LITERATURA O REKI

Trojna številka tržaške revije »La Porta Orientale« za julij—avgust—september 1939 je objavila dokaj obsežan pregled knjig in članokov, ki razpravljajo o D'Annunzijevem pohodu na Reko. Pregled, ki ga je sestavil neki Gari-baldo, upošteva tudi nekatere spise našem jeziku.

Kot poseben ponatis iz »Revue de l'Université de Bruxelles« je pred kratkim izšla knjižica »Fiume et l'Adriatique« izpod peresa Leona Moulina.

»Bibliographie balkanique 1938«, ki je te dni izšla v Parizu, pa prinaša med drugim pregled raznih spisov, ki so izšli leta 1938 in se nanjajo na Jugoslavijo. Seznam navaja tudi Čermeljevo knjigo »La minorite slave en Italie«.

ZASULO GA JE

Trst, oktobra 1939. — Pri delu za novo stavbo v Škorkoli sta bila zaposlena pri kopanju temeljev delavca 28-letni Andrej Furlan iz Škofelji in 32-letni Ludvik Kalec iz Trebče, ko se je nenadoma vsul plaz zemlje in ju pokopal. Furlana so še lahko rešili, ker je bil zasut do vratu in je imel glavo prosto, Kalca pa je popolnoma okopalo, ker je bil tisti trenutek nagnjen in se je zaradi pomanjkanja zraka zadušil.

PATRIJARHA GAVRILO NA RIJECI

Rijeka. — U nedjelju 1 o. mj. došao je u Sušak poglavar srpsko-pravoslavne crkve patrijarha Gavriilo, gdje je osvećio novi pravoslavni hram sv. Djordja. Istog dana poslije podne u pratnji više pravoslavnih biskupa došao je na Rijeku. No mostu su ga dočekali pretstavnici talijanskih vlasti, jugoslavenski konzul g. Kojić, talijanska vojska, milicija i balile. Pozdravio ga je općinski načelnik. Vojnička glazba svirala je najprije jugoslavensku pa talijansku himnu. Sa mosta se je patrijarha uputio u pravoslavnu crkvu na Rijeci, gdje je održao molitvu za jugoslavenskog Kralja i za talijanskog Kralja i Cara. Iza molitve održao je govor, u kojem je preporučio vjernicima da očuvaju svetosavske tradicije, savjetovao im da budu lojalni svojoj novoj domovini Italiji, te zahvalio talijanskim vlastima da pravično i kršćanski postupaju sa pravoslavnim građanima.

Iz crkve otišao je patrijarha u jugoslavenski konzulat, gdje mu je priredjen svečan doček. Tu ga je pozdravio konzul g. Kojić, riječki biskup Camora, prefekt Testo, general Fiumi i drugi dostojanstvenici. Iz konzulata odveo se je na trag preko mosta u Sušak. Kod odlaska na mostu mu je počasna četa talijanske vojske odala počast, a vojnička glazba svirala je obe himne. Kad je patrijarha prolazio po Rijeci živo su ga pozdravili riječki građani.

Turističko-domaćinska škola u Vignju

Sunčani Viganj u Korčulanskom Kanalu daje svima, koji neće i ne moraju živiti u gradu, mogućnost mirnoga, nadasve lijepoga i jeftinijega života.

U prekrasnoj i od oštih vjetrova zaštićenoj morskoj prirodi te usrijed bujne flore južnih voćaka i cvijeća, daleko od svake buke i uzrujanja, Viganj je izvanredno ugodan u jeseni i zimi.

Turističko-domaćinska škola brine se za potpunu i prvoklasnu opskrbu uz veoma umjerene cijene, pa tkogod želi otići iz grada u mjesto sigurnoga mira, bit će nedvojbeno zadovoljan, ako se obrati na: Ravnateljstvo T. D. škole, Viganj, z. p. Kučište, via Korčula, Dalmacija. Brzjavici: Domaćinska škola Kučište.

PREJELI SMO:

Misel in delo, kulturna in socialna revija št. 8—9. Vsebina: Dr. B. Vrčon: Realna slovenska politika; dr. S. Plešič: Iz današnje Dobruže; prof. Stanev: Bolgarija in Dobruža. B. Borko: Bolgarski kulturni stiki; B. Haberle: Današnje socialno zakonodavstvo u Bugarskoj - Obzornik - Poročilo - Dokumenti

SKUPLJAJMO NARODNO BLAGO

VODICE U ČIČARIJI

Vodice leže usred Čičarije. Veliko selo, koje ima stotinu kuća, a razdijeljeno je na više dijelova. Sjevero-istočni dio zove se Fulani, sjeverni dio Brgužani, sjeverozapadni Porapati i Čibulari, srednji dio Kojići, jugozapadni: Dolinčari, a jugo-istočni dio »Na Kamenici«. Selo leži sasvim na brijegu tako da nema u njemu nigdje ravnice, osim što na sjevernom dijelu sela zovemo jedno mjesto »Na ravnica«, gdje je posadjeno nekoliko velikih oraha i lipa, ali ni to mjesto nije ravno već je strmo. Okolica sela, kao i dijelovi naših posjeda nose sasvim hrvatska imena, kao n. pr. Podselo, Zaplote, Stazine, Vrhi, Doline, Soline, Za glavicu, Za Milišin-breg, Jagetin breg, Koprčar, Zilbine, Podsljivac, Podbrst, Za lokvinu, Soje, Dolac, Veliki Vrh, Kod sv. Križa, Jalovišta, Kraj polja, Vrtaščina, Podkapljah, Klenova staja, Gržanova staja, Utrnji, Prnova staja, U kuti, Pod krug, Podkljančić, Na studencu, Na mlakah, Kod križca, Rupenska dolina, U Rasuhah, Štenjski vrtili, Škripina, Dugača, Grubčina, Za Ogardu, Na Puču, Podkotlić, Kod sv. Martina, Zaklanac, Valica, Bizicin žlib, Gušte, Kamena glavica, Gola glavica, Medglavice, Gozdić, Zaklanac, Kapanjić, Ivkina glavica, Matina glavica, Podstenicu, Pared, Rebar, Jazbine, Sičine, Klinovica, Kod Pećine, Jasenova glavica, Grabrova glavica, Ošljak, Veliki žlib, Štragarija, Strašna staja, Zabnik, Plase, Na njivicah, Pod njivice Ivanove, Presidišta, Dvorine, Brižine, Kod Pilja, Pod suro kamenje, Lokvić, Nad osle, Vinčarija, Bisiljaska, Pred gozd, Lipica, Mrtve doline, Rupenska staja, Bubanj, Strahovica, Pod crikuju, Na brdu, Ovcarska palača, Sinida, Crkvenščina, Pod kasarnu. Pred gozdić, Golubinka, U grabri, Duboka dolina, Obranova dolina, Pirkova dolina, Bičičina jama, Podlipnik, Na vrućiću, Kod vrulje, Studenčina.

Kako se vidi svaki dio našeg polja i šume ima svoje ime kao što i svaka obitelj u selu ima svoj nadimak, povrh imena i prezimena na pr. Toncin, Golubov, Janezov, Bucalov, Barun, Kralj, Kipar, Juretin, Gržan, Pilin, Bližnjak, Marko, Kaporac, Janko, Paljko, i t. d.

VIJESTI IZ DOMOVINE

TALIJANSKI ŠPORTAŠI U ZAGREBU

Zagreb — U nedjelju 1. listopada gostovala je u Zagrebu na poziv ovdješnjeg kluba »Marathon«, talijanska hockejaška momčad »Dopolovaro Ministeri Pubblici« iz Rima. Utakmica završila je sa 3 : 1 u korist Talijana. Prisustvovalo je u svemu oko 400 gledalaca, što je za Zagreb smiješno malen broj.

OSNOVANO JE POMORSKO POTPORNODRUŠTVO

Zagreb — U nedjelju 1 listopada osnovano je u Zagrebu Hrvatsko potporno pomorsko društvo »Janko Vuković-Podkapelski«. Janko Vuković-Podkapelski čijim je imenom prozvano ovo prvo pomorsko društvo u Zagrebu, bio je kako je poznato, prvi zapovjednik mornarice u Puli, kad je bivša austrijska mornarica prešla u ruke hrvatskih mornara i Narodnog Vijeća. Poginuo je 24 sata nakon svog imenovanja admiralom, prigodom torpediranja admiralskog broda »Viribus Unitis«. U društvu će moći biti učlanjeni svi mornari koji su služili u ratnoj mornarici. Društvo čuva i prvu hrvatsku zastavu, koja je 1918 zalepršala u Puli na kasarni mornarice. Predsjednik društva je bivši kapetan ratne mornarice g. Ante Matasić.

TVORNICA VAGONA U BRODU RADI PUNOM PAROM

Brod na Savi. — Tvornica vagona u Brodu na Savi dobila je opet jedan oveći posao, pa će 800 radnika, koji su bili u otkazu ostati i nadalje zaposleni. Time će mnogobroj obitelji naših Istrana, koji su zaposleni u tvornici biti preko zime osigurani komad kruha.

JAHTA »BELI ORAO« DOLAZI U ŠIBENIK

Šibenik. — Parobrodom »Mljet« otputovali su u Trst 1 oficir, 6 podoficira i 12 mornara, koji će tamo preuzeti kraljevsku jahtu »Beli orao«, koja je nedavno u tršćanskom brodogradilištu porinuta u more. Jahta će služiti Nj. Vel. Kralju za prigodna putovanja, a inače će biti pomoćni brod kr. mornarice.

TALIJANSKI GLAZBENIK ANGAŽIRAN U BEOGRADU

Beograd. — Tršćanski glazbenik prof. Marcel Vlezzoli, umjetnik na violončelu angažiran je u Beogradu na tamnošnjoj operi. U posljednje vrijeme nastupa često i na beogradskoj radio-stanici.

PAZINSKI DJAK DR. VLADIMIR FRANOVIĆ, ODJELNI PREDSTOJNIK ZA FINANCIJALNE POSLOVE BANOVINE HRVATSKE

Dr. Vladimir Franolić, poznati financijski stručnjak imenovan je odjelnim predstojnikom za financijske poslove Banovine Hrvatske o čemu smo već u jednom od prošlih brojeva izvijestili. Dr. Vladimir Franolić rodom je iz Aleksandrova (Punta) na otoku Krku, a gimnaziju je svršio u Pazinu.

Na priznanju koje je time našem nekadanjem konškolarcu iskazano, najsrdačnije čestitamo!

PONOVNI SASTANAK JUGOSLAVENSKO - TALIJANSKOG PRIVREDNOG ODBORA

Zagreb. — Koncem ovog mjeseca sastat će se ponovno jugoslavensko-talijanski stalni privredni odbor, da pretrese sva aktuelna pitanja u međusobnim trgovinskim odnosima, koja su došla kao posljedica današnje međunarodne situacije. Izgleda da će se taj odbor u buduću sastajati stalno svaki mjesec jedanput. To sastajanje ima svrhu da se što brže uklone sve eventualne zapreke u međusobnom trgovinskom prometu.

NOVIM PREDSTOJNIKOM POŠTE ZAGREB II IMENOVAN JE ISTRANIN JURE SERGOVIĆ

Ovih dana imenovan je predstojnikom najvećeg i najprometnijeg poštanskog ureda u Jugoslaviji, pošte Zagreb 2, naš zemljak Jure Sergović.

Jure Sergović rođen je u Poreču 1887. — pučku školu polazio je u Gračišću, a gimnaziju u Pazinu, te je bio jedan od prvih maturanata naše hrvatske pazinske gimnazije.

Čestit Hrvat i iskren rodoljub g. Sergović je među namješteništvom veoma omljeo, pa je njegovo imenovanje u krugovima poštara izazvalo nepokriveno zadovoljstvo.

Našem prijatelju i zemljaku od srca čestitamo na priznanju koje mu je tim odlikovanjem iskazano!

NABOJ EKSPLODIRAL V ROKI

Trst, oktobra 1939. — V bolnici so pripeljali 6-letnega Karla Gregoriča iz Bazovice z ranjeno roko. Pred hišo je našel patrono, ki mu je eksplodirala v rokah.

kod gradnje kuće, nego se je tako radilo i u drugim slučajevima. Kad bi kome dovezli gradja oni bi se i drugog dana opet sakupili, pa bi sav taj lijes otesali i potpunoma pripremili za uporabu te ga zajednički postavili na krov. Ako se je slučajno dogodilo da nije bilo dosta ljudi kod posla onda je gazda kuće javio starijima sela (županu) koji je odmah pozvao »vardijana« (seoskog čuvara) da pozove ljude iz cijelog sela na okup a »vardijan« bi to obavio na taj način da bi počeo zvoniti jednim zvonom nekoliko minuta. Tu vrst zvonjave naš narod zove »klencanje«. Ovo bi čuvar ponovio po tri puta ako se narod ne bi u dovoljnom broju odazvao. Kada je bilo sve već na okupu, čuvar bi ljude prebrojio i vidio koji se je a koji se nije odazvao. Ovakvo sakupljanje naroda zvalo se je kod naših starih ljudi »Rabotac«, i onom, koji se nije odazvao zarezao bi vardijan broj njegove kuće na rovaš. Rovaš je bio naročiti štap na kojem se je bilježilo prestupke, tako da je na ovom štapu za svaki prestupak zarezao po jedan križ, te bi ga nakon toga pozvao župan i odredio bi mu globu. Ta se je globa sastojala u tome, što je dotični morao na drugoj radbi dati dvostruku radnu snagu, a ako se nije ni drugi put odazvao, onda bi župan poslao vardijana u kuću dotičnog da mu uzme »penje« (zalog), a taj penj je bio ili kotao u kojem se je siriilo sir, ili pak čak željezni kotao za kuhanje, kojeg je imala svaka kuća. Taj penj bi stajao kod župana tako dugo dok ga ne bi dotični radbotom otkupio, ali to se je vrlo rijetko dešavalo, jer je svaki održao riječ. Ne samo da se je ovako zajednički radilo kod dovoza lijesa, kamena i pijeska, nego i kod dovoza kupa (žljebova) za pokriti krov. Tu su išli opet svi oni koji su imali zaprežnu marvu često puta i dosta daleko da se je utrošilo po par dana, ali narod nije žalio truda ni muke da pomogne svome susjedu. Moram reći, da ona lijepa vremena sloge i ljubavi našeg naroda jedva da se još spominju. Za moga djetinjstva toga je još bilo.

U prijašnja vremena vladala je među našim narodom sloga i bratstvo, ali danas su prilike zatrovane, uslijed opće ratne i poratne dekadence svih plemenitih vrijednota.

Jedan narodni običaj na Viliju Sv. Ivana

U našem selu na taj dan pošalje se djecu u polje gdje nastoje da naberu čim više raznovrsnog cvijeća, kojim se na večer

Nasi pokojnici

TRAGIČNA SMRT ING. MIROSLAVA PLOHLA

Zagreb, oktobra 1939. — Dne 30 septembra je na cesti Sušak-Karlovac prišlo do teške prometne nesreće, pri kateri je zgubil življenje naš rojak vseučilišni profesor in večletni dekan ter sedanjji prodekan tehnične fakultete ing. Miroslav Plohl.

Pokojni se je rodil 1881 v Gorici, kjer je dovršil pet razredov gimnazije, narkar so ga stariji poslali v pomorsko vojno akademijo na Reki. Leta 1902 je naredil izpit za mornariškega častnika. Da bi si izpopolnil svoje znanje, je dve leti študiral v najvišjem torpednem in elektrotehničnem tečaju v Pulju, ki ga je dovršil z odliko. Do prevrata je služboval v vojni mornarici, nato pa je postal tehnični ravnatelj radijske družbe na Dunaju. Kot izborneoga tehničnega strokovnjaka so ga leta 1925 poklicali na tehnično fakulteto zagrebske univerze kjer je leta 1930 postal redni vseučiliški profesor in predstojnik zavoda za elektrotehniko. Velike zasluge si je pokojni inž. Plohl pridobil za elektrifikacijo Hrvatske banovine. Bil je predsednik banovinskega električnega podjetja in predsednik odbora za elektrifikacijo pri Gospodarski slogi. Inž. Plohl je bil šibkega zdravja, vendar pa je bil izredne delavnosti in njegovo življenje je bilo posvečeno napredu ljudstva. Za svoje geslo si je postavil: »Tehnika mora služiti vsemu ljudstvu, ne samo nekaterim bogatim izbrancem.«

Bil je človek neprestanega dela, ki ga je vršil vedno z velikim navdušenjem za narod in za bližnjega. Njegova smrt pomeni veliko zgubo, zgubo odličnega strokovnjaka in človeka, ki ga bo težko nadomestiti. Sožalje!

PROF. ADOLF LAPAJNE

V Zagrebu je umrl dne 15. sept. profesor risanja na I. državni realni gimnaziji v Ljubljani naš rojak Adolf Lapajne, star komaj 50 let. Bolehal je že nad leto dni. Rajni Lapajne je bil Idriječan iz znane Lapajnetove družine. Realko je dovršil v Idriji, nato pa je absolviral umetniško akademijo v Pragi. Po učeval je risanje na raznih srednjih šolah in je bil pri svojih učencih zelo priljubljen. Rajni je bil izredno vesele narave, dober družabnik; poznala ga je skoraj vsa Ljubljana. Posvetil se je profesorskemu poklicu in je poučeval na raznih srednjoškolskih zavodih v Ljubljani ter nekaj časa tudi v Ohridu. Njegova umetniška dela nam venomer izpričujejo lep talent. Bil je šele na pragu petdesetletnice, zato prav vsi obžalujemo prerano izgubo tega prikupnega slovenskega umetnika. Pokopali so ga na zagrebškem pokopališču Mirogoju. Sožalje!

okite domovi. Od cvijeća se prave vijenci, koji se povješaju na prozore kuća, a osobito na prozore staja u koje se kani spremiti novo sijeno. Ove vijence objesi se zato, jer i stari običaj naših starih ljudi, koji još i danas vjeruju da tamo gdje je vijenac na kući da neće udariti grom, niti da će nastradati od požara.

Ove vijence nastoji se izvršiti prije zalaska sunca, jer kažu da ih o zapadu sunca sam Bog blagoslovi. Čim padne prvi mrak mladići počinju na sve strane, gdje god mogu, da ukradu suhog granja i drača, bilo po dvorištima a bilo i po zidovima kojim su ogradjeni vrtovi, te na više mjesta, osobito na mjestu gdje se križaju putevi, zapale vatru koju narod nazivlje »flagla«. Vatra odnosno »flagla« loži se na križanju puteva zato, da bi ove noći svi nečisti duhovi, »štrige«, »štrigunik«, »coprnice« i »vukodlaci«, koji hoće da udju u selo, bili otkerani. Kad ne bi bilo vatre ovi zli duhovi uništili bi cijelo selo.

Te večeri mala djeca stišću se oko majke jer se strašno boje štriga i vukodlaka.

Čim se pojavi prva »flagla« u selu, popnu se trojica, četvorica ljudi koji znaju lijepo zvoniti ili kako mi kažemo »kampilate« na zvonik i stanu zvoniti, a oko zvonika u visini zvonova zapale i oni vatru koju načine od pepela namočenog petrolejem. To čine zato da se može iz daljine vidjeti svijetlo, kako ne bi štrige i coprnice doletjele u selo. Vatra se loži do polnoći, jer stari ljudi drže, da štrige, coprnice i vukodlaci imaju moć samo do polnoći, pa da ih je potrebno tjerati vatrom i zvonjenjem do polnoći.

Dok ove flagle gore po mjestima gdje se križaju putevi, mladići i djevojke pa i stari muškarci i žene, idu od jedne vatre do druge i skaču preko nje po tri puta svaki. To čine zato, jer kažu ako ne preskoče tri puta svaku flaglu da će ih štrige kroz cijelo ljeto mučiti, a osobito da im ne će dati mira na spavanju. Kada mladići i djevojke skaču preko vatre oni koji stoje oko vatre pjevaju ovu kratku pjesmu:

»Sveti Ivan
Tjeraj štrige van!
Kosu na rame
Brus u tobolac
Idi kosit u dolac.

Ovu večer cijelo selo bilo je rasvijetljeno i narod se je dugo u noć veselio. Posljednjih ga se godina medjutim polako napušta.

Josip Jurišević.